

نگرش دانشجویان نسبت به رشته تحصیلی، ادامه تحصیل و آینده شغلی خود در دانشگاه علوم پزشکی یاسوج

تاریخ دریافت: ۹۹/۱۱/۰۵ - تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۵/۲۴

خلاصه

مقدمه

مطالعات اخیر نشان می‌دهند که امکان دارد نگرش‌ها در دوران دانشجویی، بیشترین تغییرات را دچار شوند. دانشجویان رشته‌های علوم پزشکی، برای حضور مؤثرتر در این حرفه به نسبت دانشجویان دیگر، واحدهای عملی و بالینی بیشتری را می‌گذرانند. بنابراین کمبود دانشجویان بانگیزه، که با انتخاب آگاهانه وارد این رشته‌ها شده باشند، در نهایت سبب کاهش کیفیت آموزش بالینی در این رشته‌ها خواهند شد. این مطالعه با هدف بررسی نگرش دانشجویان دانشکده پیراپزشکی یاسوج نسبت به رشته تحصیلی، ادامه تحصیل و آینده شغلی آن‌ها انجام شده است.

روش کار

پژوهش حاضر یک مطالعه از نوع توصیفی - تحلیلی است که در سال تحصیلی ۹۷-۹۶ با نمونه‌ای از ۱۹۶ دانشجوی دانشکده پیراپزشکی انجام شد. روش گردآوری داده‌ها، پرسشنامه‌ای با ۱۲ سؤال و همچنین اطلاعات دموگرافیک دانشجویان بود. پس از جمع‌آوری اطلاعات، داده‌ها در نرم‌افزار آماری SPSS22 و با آزمون‌های ANOVA, T-test, Chi-square تحلیل شدند.

نتایج

در این پژوهش، ۷۸ نفر (۳۹/۸٪) مرد و ۱۱۸ نفر (۶۰/۲٪) زن شرکت نمودند. در نهایت تعداد ۱۳۰ نفر (۶۶/۳٪) از دانشجویان دانشکده پیراپزشکی، به رشته‌شان نگرشی منفی داشتند. ۱۲۷ نفر (۶۴/۸٪) از دانشجویان نسبت به ادامه تحصیل، نگرشی منفی داشتند. ۱۱۴ نفر (۵۸/۲٪) نیز از دانشجویان این دانشکده نسبت به آینده شغلی خود نگرشی منفی داشتند. نگرش کل (نگرش به رشته، ادامه تحصیل و آینده شغلی) برای اکثریت ۱۳۵ نفری (۶۸/۹٪) دانشجویان دانشکده پیراپزشکی منفی بود. میان نمره نگرش کل و ترم تحصیلی دانشجویان ارتباط معناداری وجود نداشت ($p=0/158$).

نتیجه‌گیری

با توجه به نتایج مطالعه، اکثر دانشجویان پیراپزشکی نسبت به رشته تحصیلی، ادامه تحصیل و آینده شغلی خود نگرشی منفی داشتند که لزوم ایجاد تناسب میان پذیرش دانشجویان با استخدام آنان و حقوق عادلانه می‌تواند در بهبود نگرش دانشجویان این دانشکده کارساز باشد.

کلمات کلیدی

نگرش، رشته تحصیلی، ادامه تحصیل، آینده شغلی
پی نوشت: این مطالعه فاقد تضاد منافع می‌باشد.

سید امیر مرادیان^۱
سجاد برزویی سیله^{۲*}

^۱گروه آناتومی، دانشکده علوم پزشکی، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران
^۲مرکز تحقیقات سلولی و ملکولی، دانشگاه علوم پزشکی یاسوج، یاسوج، ایران (نویسنده مسئول)

Email: sajadborzouei@gmail.com

مقدمه

در تعریف نگرش، می‌توان به یک مفهوم کلیدی از روانشناسی اجتماعی و ترکیبی از شناخت‌ها، احساس‌ها و آمادگی برای عمل نسبت به یک موضوع معین اشاره نمود (۱). به‌طور معمول برای رسیدن به هدف و موفقیت در هر عملی، به نوعی از نگرش مثبت نسبت به آن عمل نیازمند هستیم. در طول زندگی هر شخص، علل متفاوتی در شکل‌گیری و یا تغییر نگرش‌های آن شخص مؤثر است که روان‌شناسان، پژوهش‌درباره آن نگرش را به روش‌های متفاوت به عنوان یکی از موضوعات جالب بررسی کرده و نظرات مختلفی در مورد آن بیان نموده‌اند (۲). آن چه سبب تشویق به پژوهش درباره نگرش می‌شود، نمایان کردن مرز بین نگرش‌های ناشی از اطلاعات شناختی و اطلاعات عاطفی است. به عبارتی دیگر نگرش، ارزیابی مختصر هر چیز بر طبق اطلاعات رفتاری، شناختی و یا عاطفی نامیده می‌شود (۳).

انجام پژوهش‌هایی که به بررسی نگرش دانشجویان نسبت به رشته تحصیلی‌شان می‌پردازد برای پیش‌بینی رفتارهای اجتماعی و تحصیلی پس از شکل‌گیری آن نگرش می‌تواند کارآمد و سودمند باشد. در سطح دانشگاه‌ها، هر ساله تعداد زیادی دانشجو از ادامه تحصیل در رشته‌شان انصراف می‌دهند و یا این که ناامیدانه به آن رشته تحصیلی ادامه می‌دهند (۴). بنابراین آن چه بر اهمیت انجام این چنین پژوهش‌هایی می‌افزاید آن است که در این وضعیت اگر سیستم آموزشی قادر به یافتن دلایل دقیق و منطقی مشکل نباشد و تدابیری جهت حفظ دانشجویان نیندیشد، سیستم بهداشتی و درمانی با بحران جدی کمبود نیروهای درمانی مواجه خواهد شد که در نتیجه‌ی آن، منابع مالی، زمان و انرژی فراوانی که برای آموزش این نیروها صرف گردیده است به هدر خواهند رفت (۵).

راه‌حل جلوگیری از اتلاف منابع مالی و زمان آن است که با شناخت عوامل مختلف تأثیرگذار بر نگرش دانشجویان به رشته تحصیلی‌شان، اقدامات مثبتی را در جهت ایجاد خط مشی‌های جدید و اصلاح رویه پیشین انجام داد و در برنامه‌های آموزشی، ظرفیت پذیرش دانشجو، حذف یا ایجاد رشته‌های جدید تصمیماتی گرفت (۲). پس این مهم جز با انجام پژوهش‌هایی راجع به نگرش دانشجویان نسبت به رشته تحصیلی و آینده شغلی‌شان میسر نخواهد بود.

نگرش‌های هر شخص در دوران مختلف زندگی، هماهنگ با محیط اطرافش دچار تغییراتی می‌شود. اکثر پژوهش‌ها نشان می‌دهند که امکان دارد نگرش‌ها در دوران دانشجویی، بیشترین

تغییرات را دچار شوند (۶). مطالعات مختلفی نشان می‌دهند که عواملی چون استعداد و انگیزه که در نگرش دانشجویان تأثیر دارند در افت تحصیلی دانشجویان نیز تأثیرگذار است (۷-۱۲). از طرفی افت تحصیلی دانشجویان علوم پزشکی در آموزش‌های مربوط به پزشکی سبب کاهش سطح علمی و کارایی آن‌ها در سال‌های آتی خواهد شد (۱۳).

آن چه می‌بایست بیشتر مورد توجه قرار بگیرد، آن است که دانشجویان رشته‌های علوم پزشکی برای حضور مؤثرتر در این حرفه به نسبت دانشجویان دیگر، واحدهای عملی و بالینی بیشتری را می‌گذرانند، بنابراین کمبود دانشجویان با انگیزه که با انتخاب آگاهانه وارد این رشته‌ها شده باشند در نهایت سبب کاهش کیفیت آموزش بالینی در این رشته‌ها خواهد شد (۱۴). تحقیقات انجام شده نیز نشان می‌دهند که با نزدیک شدن به سال‌های پایانی دوران تحصیل، تغییر نگرش دانشجویان به رشته خود بر حسب مشاهدات واقعی و تجربه‌ی بالینی آن‌ها افزایش می‌یابد (۱۵). نهایتاً هرگونه کمبود و نارسایی در حرفه‌های بالینی علوم پزشکی به‌طور مستقیم بر روی کیفیت و کمیت مراقبت‌های بهداشتی و در نتیجه بر سلامت افراد جامعه اثرگذار خواهد بود (۵). انجام چنین پژوهشی می‌تواند راهگشایی برای تدوین و اصلاح مقررات آموزشی، فراهم نمودن امکانات مناسب، برنامه‌ریزی صحیح برای تربیت نیروهای توانمند درمانی و ایجاد محیطی پرشور و انگیزه در دانشکده‌های علوم پزشکی باشد (۲). بنابراین اهمیت مطالعه درباره نگرش دانشجویان علوم پزشکی به رشته تحصیلی و آینده شغلی‌شان در این جا بیشتر آشکار می‌گردد.

با توجه به این که تاکنون هیچ مطالعه‌ای در این باره میان دانشجویان دانشکده پیراپزشکی دانشگاه علوم پزشکی یاسوج انجام نشده بود و همچنین با نگاه به اهمیت بررسی نگرش دانشجویان دانشگاه‌های علوم پزشکی نسبت به رشته تحصیلی و آینده شغلی‌شان (۵، ۱۳، ۱۴) این مطالعه با هدف تعیین نگرش دانشجویان نسبت به رشته تحصیلی، ادامه تحصیل و آینده شغلی خود در دانشکده پیراپزشکی یاسوج در سال تحصیلی ۹۶-۹۷ انجام شد تا سیاست‌گذاران آموزشی از نتایج آن برای ارائه راهکارهای جدیدی در زمینه برنامه‌ریزی آموزشی و انگیزشی برای دانشجویان استفاده نمایند و از مشکلات بیان شده که ناشی از عدم آگاهی از نگرش دانشجویان است جلوگیری شود.

روش کار

پژوهش حاضر یک مطالعه از نوع توصیفی-تحلیلی است که در آن نگرش دانشجویان دانشکده پیراپزشکی یاسوج، نسبت به رشته تحصیلی، ادامه تحصیل و آینده شغلی خود در سال تحصیلی ۱۳۹۶-۹۷ مورد بررسی قرار گرفته است. نمونه‌گیری این تحقیق، به صورت تصادفی بود و حجم نمونه، تعداد ۱۹۶ نفر دانشجوی محاسبه شد. معیار ورود به این تحقیق، دانشجویانی از دانشکده پیراپزشکی بودند که رضایت کاملی را نسبت به همکاری در این مطالعه داشتند.

پس از توضیح ضرورت و اهمیت اجرای چنین طرح پژوهشی و اخذ رضایت آگاهانه، پرسشنامه مربوط به این پژوهش میان دانشجویان توزیع شد. پرسشنامه مذکور برگرفته شده از پرسشنامه دانشگاه مینه سوتای آمریکا (۱۶) است که در مطالعه صمدی و همکاران (۱۷) نیز مورد استفاده قرار گرفته و روایی و پایایی آن قبلاً بررسی شده و مورد تأیید قرار گرفته بود. پایایی پرسشنامه با استفاده از فرمول ضریب آلفای کرونباخ ($\alpha=0/836$) به دست آمده بود. پرسشنامه پیش از توزیع در اختیار اساتید صاحب نظر دانشگاه قرار گرفت و از جهت روایی صوری و محتوا، تأیید شد. پرسشنامه‌ای که مورد استفاده قرار گرفت شامل ۱۲ سؤال و نیز اطلاعات دموگرافیک (شامل: جنسیت، سن، ترم تحصیلی، محل سکونت، سطح تحصیلات پدر و مادر و وضعیت تأهل) است. برای تعیین نگرش دانشجویان، هر متغیر با استفاده از مقیاس لیکرت، امتیاز ۵ درجه‌ای کاملاً موافق (۵)، موافق (۴)، نظری ندارم (۳)، مخالف (۲)، کاملاً مخالف (۱) در نظر گرفته شد. بر این اساس نمره ۱ نشانه کمینه گرایش و نمره ۵ نشانه بیشینه گرایش مثبت به هر سؤال مربوط به نگرش به رشته تحصیلی، ادامه تحصیل و آینده شغلی محسوب شد. با احتساب ۴ سؤال مربوط به رشته تحصیلی، اگر نمره نگرش به رشته تحصیلی بالاتر از ۱۲ باشد، نگرش مثبت است. همچنین با توجه به ۲ سؤال مربوط به ادامه تحصیل نیز در صورتی که نمره نگرش بالاتر از ۶ باشد نگرش مثبت به حساب می‌آید و برای نگرش به آینده شغلی نیز با توجه به ۶ سؤال مربوط به آن، اگر نمره نگرش بالاتر از ۱۸ باشد نگرش، مثبت است. نمره نگرش کل (نگرش به رشته، ادامه تحصیل و آینده شغلی) اگر که بالاتر از ۳۶ باشد مثبت است و اگر پایین‌تر از ۳۶ باشد نیز منفی است. زمانی که نمره نگرش کل هر دانشجو ۳۶ باشد نگرش وی به رشته تحصیلی، ادامه تحصیل و آینده شغلی، متوسط است. پس

از جمع‌آوری اطلاعات، داده‌ها را در نرم‌افزار آماری SPSS22 وارد نموده و داده‌های به دست آمده با آزمون‌های ANOVA, T-test, Chi-square بررسی و تحلیل شدند. حد معنی‌داری ۰/۰۵ در نظر گرفته شد.

نتایج

در این پژوهش در مجموع ۱۹۶ نفر شرکت نمودند که از نظر جنسیت ۷۸ نفر (۳۹٪/۸) مرد و ۱۱۸ نفر (۶۰٪/۲) زن حضور داشتند. از لحاظ تأهل نیز ۱۷۴ نفر (۸۸٪/۸) از دانشجویان مجرد و سایر دانشجویان نیز متأهل بودند. در این میان، ۱۳۷ نفر (۷۰٪/۶) از دانشجویان خوابگاهی و بقیه آن‌ها غیر خوابگاهی بودند. به تفکیک رشته، ۵۴ نفر (۲۷٪/۶) از شرکت‌کنندگان رشته پرستاری، ۵۳ نفر (۲۷٪) رشته علوم آزمایشگاهی، ۴۳ نفر (۲۱٪/۹) رشته اتاق عمل و ۴۶ نفر (۲۳٪/۵) از دانشجویان رشته هوشبری بودند. مطابق جدول شماره ۱، نتایج مطالعه نشان داد که تعداد ۱۳۰ نفر (۶۶٪/۳) از دانشجویان دانشکده پیراپزشکی، به رشته‌شان نگرش منفی دارند و میانگین نمره نگرشان $(10/3 \pm 39/64)$ بود. همچنین ۱۲۷ نفر (۶۴٪/۸) از دانشجویان نسبت به ادامه تحصیل نگرشی منفی داشتند و میانگین نمره نگرشان $(5/2 \pm 07/26)$ بود. ۱۱۴ نفر (۵۸٪/۲) از دانشجویان این دانشکده هم نسبت به آینده شغلی خود نگرش منفی داشتند و میانگین نمره نگرشان $(16/4 \pm 43/66)$ بود. در نهایت نگرش کل (نگرش به رشته، ادامه تحصیل و آینده شغلی) برای اکثریت ۱۳۵ نفری دانشجویان (۶۸٪/۹) این دانشکده منفی بود و تنها ۴۹ نفر (۲۵٪) از آن‌ها نمره نگرش کل‌شان مثبت گزارش بود. نمره نگرش کل برای دانشجویان این دانشکده $31/89 \pm 10/56$ به دست آمد.

جدول ۱- توزیع فراوانی نگرش دانشجویان دانشکده

وضعیت نگرش	نگرش	تعداد	درصد
رشته تحصیلی	منفی	۱۳۰	۶۶/۳
	متوسط	۱۸	۹/۲
	مثبت	۴۸	۲۴/۵
ادامه تحصیل	کل	۱۹۶	۱۰۰
	منفی	۱۲۷	۶۴/۸
	متوسط	۲۶	۱۳/۳

پیراپزشکی نسبت به رشته تحصیلی، ادامه تحصیل و آینده شغلی

در مجموع اکثریت ۱۱۹ نفری (۶۰٪/۷) از دانشجویان نسبت به این جمله که «از انتخاب رشته خود راضی هستم» گزینه‌های «کاملاً مخالفم» و «مخالفم» را انتخاب نموده بودند. اکثریت ۱۱۴ نفری (۵۸٪/۲) از دانشجویان این دانشکده، با گویه «به نظر من جامعه‌ای که در آن زندگی می‌کنم، نسبت به این رشته دید مثبتی دارد»، مخالف یا کاملاً مخالف بودند (جدول ۳).

جدول ۳- توزیع فراوانی نگرش دانشجویان دانشکده

پیراپزشکی یاسوج نسبت به رشته تحصیلی						
ردیف	سوالات	کاملاً موافقم	موافقم	نظری ندارم	مخالفم	کاملاً مخالفم
۱	من از انتخاب این رشته راضی هستم	۱۴	۲۶	۳۷	۸۰	۳۹
	اهداف دروس ارائه شده در این رشته با نیازهای فردی و انتظارات دانشجویان متناسب است	۷/۱٪	۱۳/۳٪	۱۸/۹٪	۴۰/۸٪	۱۹/۹٪
۲	من پس از تحصیل در این رشته علاقه بیشتری نسبت به آن پیدا کردم	۱۲	۴۱	۵۰	۷۵	۱۸
	به نظر من جامعه‌ای که در آن زندگی می‌کنم، نسبت به این رشته دید مثبتی دارد	۶/۱٪	۲۰/۹٪	۲۵/۵٪	۳۸/۳٪	۹/۲٪
۳	من نسبت به این رشته علاقه بیشتری نسبت به آن پیدا کردم	۱۸	۱۸	۴۶	۶۹	۴۵
	به نظر من جامعه‌ای که در آن زندگی می‌کنم، نسبت به این رشته دید مثبتی دارد	۹/۲٪	۹/۲٪	۲۳/۵٪	۲۳٪	۳۵/۲٪
۴	من نسبت به این رشته علاقه بیشتری نسبت به آن پیدا کردم	۱۶	۴۴	۳۳	۷۰	۳۳
	به نظر من جامعه‌ای که در آن زندگی می‌کنم، نسبت به این رشته دید مثبتی دارد	۸/۲٪	۲۲/۴٪	۱۶/۸٪	۳۵/۷٪	۱۶/۸٪

در رابطه با نگرش دانشجویان نسبت به ادامه تحصیل در مقاطع بالاتر نیز این‌طور به دست آمد که بیش از ۵۰ درصد از دانشجویان دانشکده با دو گویه «به نظر من این رشته در مقطع بالاتر ارزش بیشتری پیدا می‌کند» و «من نسبت به ادامه تحصیل در همین رشته امیدوارم» گزینه‌های «کاملاً مخالفم» و «مخالفم» را انتخاب کردند (جدول ۴). اکثریت ۱۰۶ نفری (۵۴٪/۱) «کاملاً مخالفم» و یا «مخالفم» هستند که اساتید رشته‌شان، آن‌ها را برای پیدا کردن شغل مناسب ترغیب می‌کنند. اما راجع به مزایا و درآمد اشتغال در رشته‌های تحصیلی، ۷۵ نفر (۳۸٪/۳) از دانشجویان دانشکده پیراپزشکی اعتقاد بر آن دارند که حقوق و مزایای آن‌ها مناسب

مثبت	۴۳	۲۱/۹
کل	۱۹۶	۱۰۰
منفی	۱۱۴	۵۸/۲
متوسط	۱۸	۹/۲
مثبت	۶۴	۳۲/۷
کل	۱۹۶	۱۰۰
منفی	۱۳۵	۶۸/۹
متوسط	۱۲	۶/۱
مثبت	۴۹	۲۵
کل	۱۹۶	۱۰۰

نتایج نگرش کل دانشجویان به تفکیک رشته در جدول ۲ نشان داده شده است. از میان ۴ رشته دانشکده پیراپزشکی، وضعیت نگرش کل، برای دانشجویان این دانشکده بدین صورت بود که تعداد بیشتری از دانشجویان رشته علوم آزمایشگاهی (۳۹٪/۶) دارای نگرش مثبتی هستند. تعداد بیشتری از دانشجویان رشته هوشبری (۸۷٪) نیز نگرشی منفی داشتند.

جدول ۲- نگرش کل به تفکیک هر رشته

رشته تحصیلی	نگرش	تعداد	درصد
پرتوشناسی	منفی	۳۲	۵۹/۳
	متوسط	۵	۹/۳
	مثبت	۱۷	۳۱/۵
علوم آزمایشگاهی	کل	۵۴	۱۰۰
	منفی	۲۹	۵۴/۷
	متوسط	۳	۵/۷
	مثبت	۲۱	۳۹/۶
	کل	۵۳	۱۰۰
اتاق عمل	منفی	۳۴	۷۹/۱
	متوسط	۲	۴/۷
	مثبت	۷	۱۶/۳
هوشبری	کل	۴۳	۱۰۰
	منفی	۴۰	۸۷
	متوسط	۲	۴/۳
	مثبت	۴	۸/۷
	کل	۴۶	۱۰۰

و جنسیت دانشجویان دانشکده هیچ ارتباط معناداری وجود نداشت ($p=0/665$). همچنین میان نمره نگرش کل و ترم تحصیلی دانشجویان نیز ارتباط معناداری نبود ($p=0/158$).

نیست. ۱۴۶ نفر (۷۴/۴٪) از دانشجویان نیز با این گزاره که "به نظر من تعداد موارد استخدام افراد در این رشته در جامعه مناسب است" مخالف یا کاملاً مخالف بوده اند (جدول ۵). میان نمره نگرش کل

جدول ۴- توزیع فراوانی نگرش دانشجویان دانشکده پیراپزشکی یاسوج نسبت به ادامه تحصیل

ردیف	سؤالات	کاملاً موافقم	موافقم	نظری ندارم	مخالفم	کاملاً مخالفم
۱	به نظر من این رشته در مقاطع بالاتر ارزش بیشتری پیدا می کند	۱۸	۱۹	۳۲	۷۵	۵۲
		۹/۲٪	۹/۷٪	۱۶/۳٪	۳۸/۳٪	۲۶/۵٪
۲	من نسبت به ادامه تحصیل در همین رشته امیدوارم	۲۲	۲۹	۴۵	۶۹	۳۱
		۱۱/۲٪	۱۴/۸٪	۲۳٪	۳۵/۲٪	۱۵/۸٪

جدول ۵- توزیع فراوانی نگرش دانشجویان دانشکده پیراپزشکی یاسوج نسبت به آینده شغلی

ردیف	سؤالات	کاملاً موافقم	موافقم	نظری ندارم	مخالفم	کاملاً مخالفم
۱	اساتید این رشته باعث ترغیب دانشجویان برای پیدا کردن شغل مناسب می شوند	۲۴	۲۱	۴۵	۸۰	۲۶
		۱۲/۲٪	۱۰/۷٪	۲۳٪	۴۰/۸٪	۱۳/۳٪
۲	به نظر من مزایای حقوقی اشتغال در این رشته مناسب است	۲۳	۵۹	۳۹	۵۷	۱۸
		۱۱/۷٪	۳۰/۱٪	۱۹/۹٪	۲۹/۱٪	۹/۲٪
۳	من نسبت به بازار کار در این رشته نگرانی ندارم	۳۳	۵۵	۳۳	۴۸	۲۷
		۱۶/۸٪	۲۸/۱٪	۱۶/۸٪	۲۴/۵٪	۱۳/۸٪
۴	به نظر من سیستم مناسب مشاوره‌ای در دانشگاه در زمینه آینده شغلی وجود دارد	۴۷	۴۸	۵۲	۳۰	۱۹
		۲۴٪	۲۴/۵٪	۲۶/۵٪	۱۵/۳٪	۹/۷٪
۵	من کار کردن در زمینه رشته تحصیلی خود را دوست دارم	۱۴	۱۲	۳۴	۹۱	۴۵
		۷/۱٪	۶/۱٪	۱۷/۳٪	۴۶/۴٪	۲۳٪
۶	به نظر من تعداد موارد استخدام افراد در این رشته در جامعه مناسب است	۵	۱۲	۳۳	۶۳	۸۳
		۲/۶٪	۶/۱٪	۱۶/۸٪	۳۲/۱٪	۴۲/۳٪

بحث

همکاران در سال ۱۳۹۷ نیز نشان داد نگرش به آینده شغلی دانشجویان دکترا در دانشکده‌های مختلف علوم پایه و بالینی در حد مطلوب نبود (۱۹). حسولو و همکاران نیز در مطالعه‌ای که در سال ۱۳۹۴ در دانشگاه علوم پزشکی زنجان انجام دادند مشخص نمودند که نگرش دانشجویان دانشکده‌های مختلف آن دانشگاه نسبت به رشته تحصیلی و آینده شغلی ضعیف بود (۲۰). شریفی و همکاران پژوهششان را با ۳۸۰ نفر از دانشجویان دانشکده پزشکی اصفهان انجام دادند و در نتیجه معلوم شد که نگرش این دانشجویان به رشته‌شان منفی است (۲۱). در پژوهشی که لاو (Law) و همکاران در هنگ کنگ برای بررسی نگرش دانشجویان پرستاری انجام دادند نشان داده شد که بیش از ۵۰ درصد این دانشجویان

در این مطالعه، نگرش دانشجویان پیراپزشکی دانشگاه علوم پزشکی یاسوج نسبت به رشته تحصیلی، ادامه تحصیل و آینده شغلی آنان بررسی شد. بر اساس نتایج این پژوهش، از تعداد ۱۹۶ نفر دانشجوی مورد مطالعه قرار گرفته، نگرش کل برای اکثریت ۱۳۵ نفری (۶۸/۱٪) دانشجویان دانشکده پیراپزشکی منفی بود و نمره نگرش کل، $31/89 \pm 10/56$ به دست آمد. نتایج این مطالعه، مشابه مطالعه شریفی و همکاران در سال ۱۳۹۷ در دانشگاه علوم پزشکی تربت حیدریه بود که ۵۹/۱ درصد از دانشجویان رشته‌های مختلف این دانشگاه، میانگین نمره نگرش‌شان نسبت به آینده شغلی متوسط و کمتر از متوسط بود (۱۸). نتایج پژوهش پارسا و

نسبت به شغل‌شان نگرشی منفی دارند (۲۲). کاراواز (Karaoz) و همکاران در پژوهشی که در ترکیه انجام دادند به نگرش منفی جامعه نسبت به شغل پرستاری تأکید کرد (۲۳). نتیجه حاصل از پژوهش صدر ارحامی و همکاران هم نشان داد که دانشجویان رشته پزشکی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان نسبت به آینده شغلی خود نگرشی منفی دارند در حالی که اکثر دانشجویان، نگرش در حد مطلوبی نسبت به رشته تحصیلی خود داشتند (۲۴). تحقیق ابروانی و همکاران نیز مشخص کرد نگرش کلی دانشجویان پزشکی که در دانشگاه علوم پزشکی جهرم تحصیل می‌کردند منفی بود (۲۵). مطالعه‌ای که در دانشگاه علوم پزشکی بابل انجام گردید نشان داد که نگرش ۵۷/۵٪ از دانشجویان رشته پزشکی نسبت به رشته تحصیلی و آینده شغلی‌شان منفی است که در این پژوهش اکثر دانشجویان از عدم احساس امنیت شغلی شکایت داشتند ولی با این حال باورهای معنوی برای خدمت به مردم بالا بود (۲۶).

اما مطالعات دیگری نیز بودند که نتایج آن‌ها خلاف نتایج پژوهش حاضر بود. مطالعه جعفری و همکاران در سال ۱۳۹۷ نشان داد که دانشجویان رشته دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی تهران، نگرش مثبتی نسبت به رشته تحصیلی خود و آینده شغلی این رشته داشتند (۲۷). خمرنیا و همکاران مطالعه‌ای را در سال ۱۳۹۴ برای بررسی نگرش دانشجویان دانشکده بهداشت زاهدان نسبت به رشته تحصیلی و آینده شغلی انجام دادند که در آن پژوهش، نگرش دانشجویان، مثبت ارزیابی شد (۲۸). در مطالعه دونلی (Donnelly) و همکاران در دانشکده پزشکی کنتوکی انگلیس نشان داد حدود ۶۴ درصد دانشجویان سال آخر پزشکی از شغل خود رضایت زیادی داشتند (۲۹). در تحقیقی که وات (Watt) و همکاران در دانشکده پزشکی پنسیلوانیا در آمریکا انجام دادند، ۹۰/۵ درصد از دانشجویان پزشکی از رشته تحصیلی خود و برنامه‌های درسی آن رضایت داشتند (۳۰). در پژوهش علیزاده و همکاران، نگرش دانشجویان مامایی به رشته تحصیلی‌شان مثبت گزارش شد (۳۱). در پژوهشی در کانادا، نگرش پرستاران در حال تحصیل و فارغ‌التحصیل نسبت به شغل‌شان مثبت ارزیابی شد (۳۲). مقدسی و همکاران، نگرش دانشجویان بهداشت محیط یزد به رشته تحصیلی و آینده شغلی‌شان را مثبت ارزیابی کردند (۳۳). در مطالعه دیگری که توسط عبدالله زاده و همکاران انجام شد نگرش ۵۱/۸٪ از دانشجویان اتاق عمل به رشته تحصیلی‌شان را مثبت بیان کردند (۳۴).

در نتایج به دست آمده از مطالعه حاضر مشاهده می‌شود که نگرش دانشجویان دانشکده پیراپزشکی یاسوج به رشته تحصیلی، ادامه

تحصیل و آینده شغلی‌شان منفی بود که ممکن است به عواملی چون پذیرش بیش از حد نیاز دانشجویان و در نتیجه عدم اشتغال آن‌ها پس از فارغ‌التحصیلی، کافی نبودن درآمد و جالب نبودن وجهه اجتماعی پیراپزشکان در جامعه اشاره کرد. همچنین به دلیل آن که با ادامه تحصیل نیز شانس زیادی برای شاغل شدن آن‌ها نیست در نتیجه دانشجویان نگرش مثبتی نسبت به ادامه تحصیل نداشتند. لذا آن چه که از نتایج این مطالعه بر می‌آید این است که هر زمان که دانشجویان یک رشته تحصیلی به آینده شغلی، درآمد و جایگاه بالای اجتماعی خود امیدوار نباشند نگرش آن‌ها نیز به رشته‌شان منفی خواهد بود. چنانچه در مطالعه‌ای که در سال ۲۰۱۶ توسط Barber و همکارانش در انگلیس اجرا شد مشخص کرد که اکثریت دانشجویان پزشکی عمومی، این حرفه را دارای جایگاه اجتماعی بارز و معتبر نمی‌دانند و لذا در این مطالعه بر بهبود وضعیت استخدام پزشکان عمومی برای بهبود زندگی کاری آنان تأکید گردید (۳۵). در مطالعه‌ای دیگر در انگلستان مشخص شد که اکثر دانشجویان پزشکی با توجه به پذیرش بالای دانشجوی پزشکی در دانشگاه‌ها، از آینده شغلی خود مطمئن نبودند (۳۶). همچنین در مطالعه‌ای در آمریکا، معلوم شد اکثر دانشجویان پزشکی نسبت به کاهش درآمد و وجهه اجتماعی پزشکی نگران بودند (۱۶). از جمله دلایلی که باعث نگرش منفی دانشجویان به رشته تحصیلی و آینده شغلی‌شان می‌شود پذیرش بیش از حد نیاز دانشجویان برای یک رشته تحصیلی است که در نهایت سبب ایجاد بی‌رغبتی در دانشجویان می‌شود. چنانچه یک پژوهش در فرانسه نشان داد که ۶۰ درصد دانشجویان پزشکی اعتقاد داشتند نیروی پزشکی فارغ‌التحصیل شده، بیشتر از آن است که جامعه به آن نیاز دارد (۳۷). گزارش‌های دیگری که در سایر پژوهش‌ها آمده است نشان می‌دهند پذیرش زیاد دانشجویان در رشته‌های پزشکی و دندانپزشکی سبب آن شده است که آینده شغلی و بازار کار آن‌ها در شرایط نامطلوب قرار گیرد (۳۸-۳۹). مطالعه Ribeiro و همکاران در سال ۲۰۱۴ نشان داد که مهاجرت دندانپزشکان، پرستاران و تکنسین‌های تشخیصی و درمانی کشور پرتغال به دلیل چشم انداز شغلی ضعیف، حقوق کم در بخش‌های دولتی و خصوصی و حجم کاری زیاد بوده است (۴۰). لذا توجه به ایجاد تناسب میان پذیرش دانشجویان و به کارگیری آن‌ها در آینده و دستمزدهای عادلانه می‌تواند بر نگرش دانشجویان اثر مثبتی داشته باشد و به علاوه مانع از مهاجرت آن‌ها به خارج از کشور شود.

به تمامی دانشجویان این دانشکده پیشنهاد می‌شود بررسی نگرش‌ها به صورت دوره‌ای و برای دانشجویان رشته‌های مختلف علوم پزشکی انجام شود. آن‌گاه می‌توان با اطمینان بیشتری به این یافته‌ها اتکا نمود تا امکان مقایسه نگرش‌ها در میان دانشجویان رشته‌های علوم پزشکی فراهم شود.

نتیجه گیری

با توجه به نتایج مطالعه، اکثر دانشجویان این دانشکده نسبت به رشته تحصیلی، ادامه تحصیل و آینده شغلی خود نگرشی منفی داشتند؛ لذا ایجاد تناسب میان جذب دانشجویان با استخدام آنان و همچنین ایجاد تعادلی عادلانه میان درآمد پزشکان و پیراپزشکان می‌تواند در بهبود نگرش دانشجویان این دانشکده کارساز باشد. امید است در نهایت، نتایج این پژوهش مورد توجه مسئولان قرار بگیرد تا با برنامه ریزی مدون و موثر در جذب و آموزش دانشجویان پیراپزشکی مسبب گامی سودمند در بهبود نگرش دانشجویان دانشکده پیراپزشکی باشند و در نهایت خدمت‌رسانی بهتر و باکیفیت‌تری از طرف پیراپزشکان به جامعه ارائه شود.

تشکر و قدردانی

از معاونت محترم تحقیقات و فناوری و کمیته تحقیقات دانشجویی دانشگاه علوم پزشکی یاسوج که تامین مالی پروژه را به عهده داشتند قدردانی می‌شود. این طرح در کمیته اخلاق دانشگاه علوم پزشکی یاسوج با کد IR.YUMS.REC.1396.51 مصوب گردیده است. هیچ کدام از نویسندگان این مطالعه، افراد یا دستگاه‌ها تعارض منافع مالی برای انتشار این مقاله ندارند و نویسنده اول در زمان انجام این طرح، دانشجو و نویسنده دوم نیز مدرس دانشکده مورد بررسی بوده‌اند.

اما در رابطه با نگرش دانشجویان به تفکیک رشته، آنچه می‌توان در رابطه با نگرش مثبت تعداد بیشتری از دانشجویان علوم آزمایشگاهی و پرستاری نسبت به رشته تحصیلی، ادامه تحصیل و آینده شغلی‌شان گفت آن است که استقلال در محیط کاری این دو رشته بسیار بیشتر از رشته‌های هوشبری و اتاق عمل است چرا که آن‌ها بدون حضور پزشک در بخش‌هایشان به کار خود مشغول هستند و این مهم می‌تواند در نگرششان تأثیر مثبت بگذارد. این تأثیرگذاری در پژوهش مأنوس (Manus) و همکاران نیز به اثبات رسید. در این پژوهش تعداد زیادی از پزشکان، سطح بالایی از استقلال در اجرای شخصی، انتخاب در محیط کار و نتیجتاً رضایت از رشته تحصیلی‌شان را اعلام نمودند (۴۱).

یکی از عوامل موثر بر نگرش دانشجویان، اساتید آن دانشگاه هستند. اساتید می‌توانند بر نگرش دانشجویان آن رشته اثرگذار باشند؛ چنانچه نمره نگرش دانشجویانی که بر آن اعتقاد داشتند که "اساتید رشته‌شان آن‌ها را به پیدا کردن شغل مناسب ترغیب می‌کنند" نسبت به آن دسته از دانشجویانی که مخالف چنین گزاره‌ای بودند معنادار گزارش شد ($P < 0.001$). در مطالعه مقدسی و همکاران، اکثر دانشجویان رشته بهداشت محیط معتقد بودند که اساتید رشته‌شان آن‌ها را به پیدا کردن شغلی مناسب ترغیب می‌کنند (۳۳). در پژوهش مهربیان و همکاران، ۴۱/۹ درصد از دانشجویان بر آن بودند که اساتید رشته‌شان آن‌ها را به یافتن شغلی مناسب تشویق می‌کنند (۴۲). معنادار بودن نگرش دانشجویان با نحوه رفتار اساتید، بر اهمیت نقش اساتید دانشگاه بر روی رضایت و نگرش دانشجو از رشته و آینده شغلی او می‌افزاید بنابراین مسئولان دانشگاه باید نهایت دقت را در انتخاب اساتید به کار گیرند.

یکی از محدودیت‌های مطالعه حاضر، مقطعی بودن آن است که برای برطرف نمودن این محدودیت و تعمیم نتایج این مطالعه

References

- Melike F, AVCI EK. Academic motivation levels of secondary school students and their attitudes towards a social studies course. *Review of International Geographical Education Online*. 2020;10(2):156-85.
- Rejali M, Mostajeran M, Lotfi M. [Health student attitude towards their field of study and future career in health faculty of Isfahan University of medical sciences- 2008]. *Scientific research Journal of health system Research* 2010; 6 (1):106-115. [Persian]
- Huskinson TL, Haddock G. Individual differences in attitude structure: Variance in the chronic reliance on affective and cognitive information. *J Exp Soc Psychol*. 2004;40(1):82-90.
- Jamali HA, Ghalenoei M. Attitudes of Environmental Health and Occupational Health Students Toward Their Discipline and Future Career in Qazvin University of Medical Sciences in 2012. *Iran J Med Educ*. 2013;13(7):541-550.

5. Jolae S, Mehrdad N, Bahrani N. [The investigation of nursing students' opinions about their profession and the reasons for its withdrawal in medical sciences universities in Tehran]. *Iranian Journal of Medical Education*. 2006;1(1):21-8. Persian
6. Karimi Y. [Social Psychology of Education]. 5th edit. Tehran: Payame noor; 1995. [Persian]
7. Holt MP. Student retention practices in associate degree, entry-level dental hygiene programs. *Am Dent Hyg Assoc*. 2005;79(3):6-6.
8. Adams E, Shannon AR, Dworkin PH. The Ready-to-Learn Program: A School-based Model of Nurse Practitioner Participation in Evaluating School Failure. *J Sch Health*. 1996;66(7):242-246.
9. Lever N, Sander MA, Lombardo S, Randall C, Axelrod J, Rubenstein M, et al. A drop-out prevention program for high-risk inner-city youth. *Behav Modif*. 2004;28(4):513-527.
10. Smith GH. Intervention strategies for children vulnerable for school failure due to exposure to drugs and alcohol. *Int J Addict*. 1993;28(13):1435-1470.
11. Meilman PW, Pattis JA, Kraus-Zeilmann D. Suicide attempts and threats on one college campus: Policy and practice. *J Am Coll Health*. 1994;42(4):147-154.
12. Salmela-Aro K, Nurmi J-E, Ruotsalainen H. Personal goals of young social drop-outs. *Percept Mot Skills*. 1995;80(3_suppl):1184-1186.
13. Arulampalam W, Naylor R, Smith J. Factors affecting the probability of first year medical student dropout in the UK: a logistic analysis for the intake cohorts of 1980-92. *Med Educ*. 2004;38(5):492-503.
14. Rahimi A, Ahmadi F. The obstacles and improving strategies of clinical education from the viewpoints of clinical instructors in Tehran's Nursing Schools. *Iran J Med Educ*. 2005;5(2):73-80.
15. Manninen E. Changes in nursing students' perceptions of nursing as they progress through their education. *Journal of Advanced Nursing*. 1998;27(2):390-8.
16. Hafferty FW, Boulger JG. A look by medical students at medical practice in the future. *J Med Educ*. 1986;61(5):359-367.
17. Samadi M, Taghizadeh J, Esfahani ZK, Mohammadi M. Evaluating Environmental Health Students' Attitudes toward their Discipline and Future Career in Hamedan University of Medical Sciences in 2008. *Iran J Med Educ*. 2010;9(4).
18. Sharifi T, Ebrahim Bay S, Najafi Hodk F, Mohammadi A. Relationship between Academic Motivation and Students' Attitude towards Future Job in the Students of Torbat Heydariyeh University of Medical Sciences (Iran). *Qom Univ Med Sci J* 2020;14(1):74-84. [Full Text in Persian]
19. Parsa P, Dogonchi M, Gheysvandi E, Parsa B. Effective Factors on Attitudes toward Job Prospect among PhD Students. *Pajouhan Scientific Journal*. 2019; 17(4): 25-31.
20. Hasanlou H, Hasan nezhad H, Khazae-Pool M. The Attitude of Students toward their Field of Study and Future Career in Zanjan University of Medical Sciences - 2016. *J Med Educ Dev*. 2017; 10 (25) :25-34.
21. Sharifi M R, Taheri Nassaj H. Medical Students' Attitude Towards Studying Medicine. *Iranian Journal of Medical Education*. 2001; 1 (4) :36-43.
22. Law W, Arthur D. What factors influence Hong Kong school students in their choice of a career in nursing? *International Journal of nursing studies*. 2003;40(1):23-32.
23. Karaoz S. Change in nursing students' perceptions of nursing during their education: the role of the introduction to nursing course in this change. *Nurse Educ Today*. 2004;24(2):128-135.
24. Sadr Arhami N, Kalantari S, Atarod S. Medical students attitude towards their field of study and future career. *Iran J Med Educ*. 2004;4(1):76-81.
25. Irvani K, Amini M, Doostkam A. A survey of medical students' attitude toward medicine and its future in Jahrom Medical University (basic and clinical stages). *Iran J Med Educ*. 2002;2:28-29.
26. Hajian K, Nasiri A. Evaluation of medical students' attitude toward future job in Babol University of Medical Sciences 2003. *J Babol Univ Med Sci*. 2006;29(8):95-86.
27. Jafari A, Gharagozloo P, Baghalian A. Evaluation of Tehran university of medical sciences dental students' attitude toward their field of study and future. *jdm*. 2020; 33 (2) :116-125.
28. Khammarnia M, Shokohian F, Eskandari S, Kassani A, Setoodezadeh F. Students' Attitudes Toward Their Education and Job Prospects in Zahedan Health School in 2015. *JRUMS*. 2017; 15 (11) :1003-1014.
29. Donnelly MB, Jarecky RK, Rubeck R, Murphy-Spencer A, Parr P, Schwartz RW. Factors influencing medical students' choice of academic medicine as a career. *J Ky Med Assoc*. 1996;94(5):186-190.
30. Watt CD, Greeley SAW, Shea JA, Ahn J. Educational views and attitudes, and career goals of md-phd students at the university of pennsylvania school of medicine. *Acad Med*. 2005;80(2):193-198.
31. Alizadeh S, Sigarchian M. The Attitude of Midwifery Students about Their Field of Study. *Research in Medical Education*. 2014 ,6(2):59-65

32. Grainger P, Bolan C. Perceptions of nursing as a career choice of students in the Baccalaureate nursing program. *Nurse Educ Today*. 2006;26(1):38-44.
33. Moghaddasi M, Mirnasab M, Environmental health engineering students' attitudes toward their education program and career in Shahid Sadoughi University of Medical Sciences in 2015, *Journal of Medical Education and Development*, Volume 11, Number 1 (2016) *jmed* 2016, 11(1): 43-50
34. Abdollahzadeh F, Lotfi M, Mirza Aghazadeh A, Etebari Asl Z. Attitude of Operating Room Students towards their Field of Study. *IJN*. 2014; 27 (90 and 91) :65-72
35. Barber S, Brettell R, Perera-Salazar R, Greenhalgh T, Harrington R. UK medical students' attitudes towards their future careers and general practice: a cross-sectional survey and qualitative analysis of an Oxford cohort. *BMC Med Educ*. 2018 Jul 4;18(1):160.
36. Rowsell R, Morgan M, Sarangi J. General practitioner registrars' views about a career in general practice. *Br J Gen Pr*. 1995;45(400):601-604.
37. Velliet C, Verbist JP. Medical students facing their future career: a survey in Lille. *Cah Sociol Demogr Med*. 1992;32(1):79-110.
38. Hedayati Z, Seifi N, Hekmatfar S, Badakhsh S. Attitudes of shiraz dental students toward their discipline and future career. *Iran J Med Educ*. 2012;12(3):176-183.
39. Krause K-L, Hartley R, James R, McInnis C. The first year experience in Australian universities: Findings from a decade of national studies. Canberra: Australian Department of Education, Science and Training; 2005.
40. Ribeiro JS, Conceição C, Pereira J, Leone C, Mendonça P, Temido M, et al. Health Professionals moving to ... and from Portugal. *Health Policy* 2014;114(2-3):97-108.
41. McManus IC, Keeling A, Paice E. Stress, burnout and doctors' attitudes to work are determined by personality and learning style: a twelve year longitudinal study of UK medical graduates. *BMC Med*. 2004;2(1):29.
42. Mehrabian F, Dadash Khah Z, Karimi Z. Attitude of environmental health students toward their discipline and future career in Guilan University of Medical Sciences. *Res Med Educ*. 2012;4(1):43-48.

Original Article

Students' attitudes toward their field of study, studying at higher levels and future career at Yasuj University of Medical Sciences

Received: 24/01/2022 - Accepted: 15/12/2022

Seyyed Amir Moradian¹
Sajad Borzoueisileh^{2*}

¹ Department of Anatomical Sciences,
Faculty of Medical Science, Tarbiat
Modares University, Tehran, Iran.

² Cellular and Molecular Research
Center, Yasuj University of Medical
Sciences, Yasuj, Iran., (Corresponding
Author)

Email: sajadborzouei@gmail.com

Abstract

Introduction

Recent studies have shown that students' attitudes may change during studying. Medical students, in comparison with the other students, have been passing more practical and clinical courses for being more effective in their field. Thus, the lack of motivation in these students who chose their field ultimately will reduce the quality of clinical education. The purpose of this study was to investigate the attitude of Yasuj paramedical school students towards their field of study, studying at higher levels, and, future of their career.

Material and Method

In this descriptive-analytical study, 196 samples of students from paramedical faculty in 2018 were chosen randomly. Data were collected using a questionnaire with twelve questions, and also demographic information of the students was documented. Data were analyzed by SPSS22 software using ANOVA, Chi-square, and t-tests.

Results

In this study, 78 (39.8%) males and 118 (60.2%) female students' involved. 130 (66.3%) participants of paramedical students had a negative attitude toward their field of study. Also, 127 students (64.8%) had a negative attitude toward studying at higher levels and 114 students (58.2%) had a negative attitude towards their future career. Finally, the overall attitude (attitude toward the field, studying at higher levels, and future career) was negative for the majority of students (68.9%). There was no significant association between attitude score with semester ($p=0.158$).

Conclusion

Based on our results, most of the paramedical students had a negative attitude toward their field of study, studying at higher levels, and future career. Their attitudes can be improved with reasonable employment to admission ratio, and also a fair balance between paramedical staff and other medical staff salaries.

Key words

Attitude, Field of study, studying at higher levels, Future career

Acknowledgement: There is no conflict of interest